

УДК 81'373.6:001.8

Гура Н. П.

канд. філол. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

ТЕРМІН В КОГНІТИВНОМУ АСПЕКТІ

У зв'язку з тим, що мова відноситься до когнітивних структур, які пояснюють процеси засвоєння, переробки та передачі знань, одним із завдань

когнітивної лінгвістики є вивчення природи та типів взаємодії знань, що використовуються в процесі мовної комунікації. Значення слова розглядається не просто як мережа внутрішніх відносин різних елементів у мові, а у зв'язку з процесом пізнання світу, з розумовою діяльністю людини та з її пізнавальними можливостями.

В останні роки активно розвивається когнітивний підхід до термінології. Дослідники уже давно вивчають природу терміна, і на кожному новому етапі розвитку лінгвістики з'являються нові аспекти цього важливого поняття мови на науки. Попри всі зусилля, питання про визначення терміна та вироблення такої моделі його уявлення, яка дозволить поєднати різні аспекти при його дослідженні до сих пір залишається невирішеним.

Основною одиницею мови науки є термін, який виступає його специфічною репрезентацією, а сукупність всіх концептуально-термінологічних репрезентацій формує концептуальну модель наукової картини світу. Поняття «термін» нерозривно пов'язане з понятійною сферою, яка відображає реалії наукової свідомості. У зв'язку з цим термін є складовою специфічного пласта засобів мови науки та має ознаки і якості доступності для освіти.

Багатоаспектність вивчення терміна пов'язана з його статусом одиниці галузі знання. У дослідженнях минулих років тлумачення основних сутнісних характеристик терміна зводилося до трактування його як мовного знака в різних тематичних галузях. На сучасному етапі дослідники бачать нові перспективи у визначенні та вивченні терміну, в поясненні тих постійних кореляцій і зв'язків, які проявляються між структурами мови та структурами знання.

У парадигмі когнітивного термінознавства, термін є «особливою когнітивно-інформаційною структурою, що акумулює спеціальні знання, необхідні в процесі наукової комунікації та професійної діяльності» [1, с. 32]. Термін стає інструментом знання, закріплюючи отриману інформацію в своєму змісті. Досліджуючи когнітивну природу терміна, А. Р. Іленкова вважає, що він «відіграє спеціальну роль у збереженні й трансляванні знань, представляє фрагменти знання в усій їхній складності, допомагає означити концепт, різні терміни мають різне інформаційне наповнення» [2, с. 24]. В процесі пізнання термін уточнюється, оскільки термін – динамічне явище, яке народжується, формується, поглиблюється в процесі когніції, переходу від мисленнєвої категорії до вербалізованого концепту.

Таким чином, знання людини формують концепцію інформаційно-наукової картини світу і в цілому представляють системно організовану сукупність понять і відносин між ними. Концепції наукової картини світу відповідає мовна модель буття, а поняття у мові виражаються за допомогою

термінів. В свою чергу, когнітивний підхід у термінознавстві розвиває новий погляд на термін як репрезентант наукового знання, засіб здобування, зберігання та накопичення професійно-наукової інформації, розглядає його як вербалізований результат фахового мислення, засіб об'єктивації пізнавальної діяльності людей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Доскач, К. В. Традиційний, когнітивний і функціональний підходи до вивчення терміна як спеціалізованої мовної одиниці [Текст] / К. В. Доскач // Закарпатські Філологічні студії, 2018. – Вип. 4. – Т. 1. – С. 30–34.
2. Іленков, А. Р. Термінологія та її роль у представленні знань [Текст] / А. Р. Іленков // Вісник Національного університету «Львів. Політехніка». Проблеми української термінології, 2009. – № 648. – С. 24–29.